

MMM046:00/2016

KOKOUSMUISTIO: CAP 2021–2027, Euroopan unionin maatalous- ja maaseutupolitiikan uudistamisen valmistelun strategiaryhmä

Kokousaika: Tiistai 9.11.2021 klo 11:30-13:30

Paikka: Teams-kokous

Läsnä:

Jari Leppä/MMM, pj. kohdat 5-7
Satu Haapaniemi/MMM
Minna-Mari Kaila/MMM, pj.
kohdat 1-4
Jyri Inha/VM
Arja-Leena Kirvesniemi/MMM
Kari Valonen/MMM
Taina Vesanto/MMM
Miettinen Anna-Leena/MMM
Niina Riissanen/MMM
Hartman Tiina/MMM
Hirvonen Ahti/MMM
Husberg Antonia/MMM
Muroma Hanna/MMM
Tarja Haaranen/YM

Johanna Osenius/TEM
Johanna Kentala-Lehtonen/VNK
Antti-Jussi Oikarinen/
Ruokavirasto
Matti Puolimatka/
Ruokavirasto
Petri Knaapinen/Uudenmaan
ELY-keskus
Asko Peltola/Etelä-Pohjanmaan
liitto
Kimmo Riusala/Pohjanmaan
liitto
Juha Marttila/MTK ry
Mats Nylund/SLC r.f
Marika Säynevirta/ETL

Timo Taulavuori/Puutarhaliitto
ry
Ilkka Nieminen/Päivittäis-
tavarakauppa ry
Tapani Veistola/Suomen
luonnonsuojeluliitto
Petri Rinne/Suomen Kylätoiminta
ry ja Leader-ryhmät
Ilkka Pohjamo/M2L Maidonjalos-
tajien ja meijeritukkukauppioiden
liitto ry
Virva Terho/MMM, sihteeri
Martti Patjas/MMM, sihteeri
Vesa Kahilampi/MMM, sihteeri
Mika Survonon/MMM, sihteeri

1. Kokouksen avaus

Minna-Mari Kaila avasi kokouksen.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

3. Kesän 2021 CAP-ratkaisu ja EU-tason jatkovalmistelu

Valonen kävi läpi kesän 2021 CAP-ratkaisun pääkohdat ja jatkovalmistelun seuraavat vaiheet. Kesän neuvotteluissa vahvistettiin poliittinen sopimus CAP-uudistuksesta. Yksi isoimmista pääkohdista oli ympäristö- ja ilmastokokonaisuuden kunnianhimon kasvattaminen. Esimerkiksi 25 % ykköspilarin suorista tulee sitoa uusiin ekojärjestelmiin. II pilarin osalta 35 % menoista tulee olla ympäristö- ja ilmastosidonnaisia. Lisäksi vaatimuksia asetettiin turvemaiden ja kosteikkojen suojelusta, paljaan maan välttämistä, viljelykierrosta jne. Tuen kohdentamisen osalta uudelleenjakotuki tuli pakolliseksi, ja pääsääntönä on, että 10 % suorista tuista pitää kohdentaa uudelleen pienille ja keskisuurille tiloille. Tuotantosidonnaisten tukien osalta voidaan säilyttää nykyjärjestelmä ja nykytaso, nuorille viljelijöille pitää osoittaa 3 % kokonaisuuden rahoituksesta. Kokonaan uutena elementtinä tuli mukaan sosiaalinen ehdollisuus eli tiettyjen työ- ja sosiaalilainsäädännön normien noudattaminen myös maataloustuen saajien keskuudessa. Ratkaisu sisältää myös suomalaisesta näkökulmasta tärkeän yksityiskohtan: oikeusperustan Etelä-Suomen kansallisen tuen jatkolle vuosiksi 2023-2027.

Poliittisen sopimuksen jälkeen tekstejä on kirjoitettu lainsäädäntömuotoon. Kokonaispaketti on tarkoitus viedä EP:n äänestykseen 24.11.2021 ja jos EP hyväksyy kokonaisuuden, tuodaan asia ministerineuvoston hyväksyttäväksi 2.12.2021. Samanaikaisesti valmistellaan myös komission delegeoituja asetuksia ja täytäntöönpanoasetuksia. Jäsenmaiden on toimitettava CAP-suunnitelmansa komissiolle ennen 1.1.2022.

4. CAP-suunnitelman lausuntokierroksen anti

Hartman esitteli CAP-suunnitelmasta saatua palautetta. Lausuntokierros toteutettiin kesän aikana. Kaikkiaan lausuntoja saatiin 367 kappaletta ja suurin osa lausunnoista annettiin lausuntopalvelun kautta. Eniten lausunnonantajia oli kiinnostanut ilmasto- ja ympäristötoimia koskeva kokonaisuus.

Pilarin I osalta eniten kiinnostusta oli herättänyt ekojärjestelmään, vapaaehtoiseen tuotantosidonnaiseen tulotukeen ja ehdollisuuteen liittyvät kysymykset. Maaseuturahaston osalta suurimmat määrät lausuntoja annettiin puolestaan hoitositoumuksia ja investointeja koskevista kokonaisuuksista. Annettu palaute oli pääsääntöisesti ollut myönteistä mutta myös hyvin yksityiskohtaista. Näkökannat olivat olleet myös hyvin perusteltuja. Kokonaisuutena annetut lausunnot läpileikkaavat hyvin koko CAP-suunnitelman ja lausunnonantajat puolestaan kattavat koko yhteiskunnan.

Lausuntojen perusteella eväitä saatiin tietysti CAP-suunnitelman valmisteluun, mutta myös kansallisen lainsäädännön valmisteluun. Yhteenvetona CAP-suunnitelmaa pidettiin hyvänä, mutta myös kehitysehdotuksia saatiin paljon. Useissa lausunnoissa toistui pyyntö lisärahaa, mutta esteeksi nousevat varsin usein itse CAP-asetus sekä rajalliset resurssit. MMM:n näkökulmasta erityisen hyödyllisinä nähdään asioiden, mutta myös tekstin selvennystarpeet. CAP-suunnitelman valmistelu ja yksityiskohtien hiominen jatkuvat niin, että suunnitelma olisi valmis toimitettavaksi komissioon määräaikaan mennessä ja niin, että toimeenpano voisi alkaa vuoden 2023 alussa.

Keskustelussa esiin nostettiin kysymykset lausuntojen vaikutuksista sekä suunnitelmaan mahdollisesti lausuntokierroksen jälkeen jo tehdyistä muutoksista. MMM:n edustajien mukaan lausuntokierros oli aito, ja lausunnot ovat myös vaikuttaneet suunnitelmaan. Tässä vaiheessa huomioon on otettu se, mitä huomioon

on voitu ottaa. Palautteessa oli esimerkiksi kiinnitetty huomiota siihen, että suunnitelma sisältää karkean tason kuvauksia, mutta yksityiskohtiin on mahdollista palata kuitenkin vasta kansallisen säädösvalmistelun yhteydessä (jossa on omat lausuntokierrokset). Luonnollisesti valmistelussa peilataan tällöin nyt saatua lausuntopalautetta.

5. CAP-suunnitelman rahoituspainotukset

Terho kuvasi tarkemmin luvuista 1 ja 6 (Strategia ja rahoitus sekä tavoitteet) saatujen lausuntojen sisältöjä. Lausunnoissa tuettiin valittua strategiaa mutta annettiin myös kehittämisajatuksia sisältöön. Hyvänä pidettiin laaja-alaista valmistelua. CAP-suunnitelma nähtiin melko lailla nykyisenkaltaisena ja rahoituksen painotus entisenlaisena. Tärkeää pidettiin, että myös uusien mahdollisuuksien edistämiseen panostettaisiin. Ilmasto- ja ympäristötoimenpiteiden keinovalikoimaa ehdotettiin lisättävän ja kohdennettavan vaikuttaviin toimiin. Mahdollisuuksia nähdään positiivisten ilmasto- ja ympäristötoimien toteuttamisessa. Toisaalta myös todettiin, että strategia vastaa hyvin ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin maatalouspolitiikan puitteissa.

Lausunnoissa tuetaan ajatusta, että tilojen kannattavuus on keskeisessä roolissa. Tilakoon kasvattaminen ei saisi olla pääasiallinen tavoite, ja tämä tukee myös maaseudun elinvoimaisuuden kehittämistä. Lausunnoissa nostetaan esiin myös tarve tukitoimien jatkuvuudelle ja politiikan ennakoitavuudelle. Ruuan tuotannon tulevaisuutta tulisi pohtia entistä suunnitelmallisemmin. Panostukset johtamisen ja ammattitaidon kehittämiseksi nähtiin hyväksi. Tarvetta on myös sovittaa yhteen eri politiikkoja, aluetason ohjelmia ja varmistaa maan tasapuolinen kehitys. Tavoitteena tulee olla hallinnollisen taakan vähentäminen.

Rahoituksen osalta painotukset nähtiin nykyiseen verrattuna samanlaisina. Toisaalta tavoitteita pidettiin johdonmukaisina, tavoitteet ja rahoitus nähtiin olevan tasapainossa. Korvaustasot koetaan riittäviksi ja kokonaisrahoituksen todetaan olevan tyydyttävällä tasolla. Rahoitussuunnitelmassa tulisi priorisoida pinta-ala- ja eläintukia, rakennetukia sekä neuvontaa. Neuvontapalvelun lisääntyvät velvoitteet tulisi huomioida ja sen rahoituksen riittävydestä oltiin huolissaan. Lisäksi ympäristö- ja ilmastotavoitteiden nosto ei näy riittävästi rahoituksen suuntaamisessa ja lisää rahoitusta näihin toivotaan. Vastaavasti maaseudun kehittämiseen ja elinkeinorakenteen monipuolistamiseen allukoitu rahoitus nähtiin pieneksi. Innovaatioihin ja kehittämistoimintaan on varattu varsin vähän rahaa. Leader-toimintaan esitetään lisärahoitustarpeita.

Patjas esitteli strategiasuunnitelman rahoitustaulukon. Suorien tukien kirjekuori Suomelle on keskimäärin noin 523 milj. euroa vuodessa. Kokonaisuuteen sisältyviä elementtejä ovat perustulotuki, tuotannosta irrotettu tuki, uudelleenjakotuki, nuoret viljelijät ja ekojärjestelmä. Myös kansalliset tuet ovat kokonaisrahoitusnäkyessä mukana, vaikka ne eivät sisällykään CAP-suunnitelmaan. Kansalliset tuet ovat rahoituksellisesti tärkeä ja täydentävä osa yhteen sovitettavaa tukivälineistöä.

Tuotantosidotut tuet jatkuvat nykyisen kauden mukaisella prosenttiosuudella, ja nuorten viljelijöiden tukeen on tarkoitus kohdentaa 2,5 % suorien tukien kokonaissummasta. Tuottajaorganisaatioiden osalta päätettiin syksyn valmistelussa, että alun perin esitettyä 0,5 prosentin varausta ei tässä vaiheessa oltaisi tekemässä. Tuottajaorganisaatioiden auttamista vietäisiin eteenpäin maaseuturahaston välineistön kautta. Ekojärjestelmään tehtiin prosentuaalisesti iso muutos. Yhteensovituksen tuloksena päästään vuositason reiluun 80 milj. euroon.

Terho esitteli maaseuturahastoa koskevan kokonaisuuden. Viime syksyn budjettiriihen päätös kansallisesta rahoituksesta käsittää sekä siirtymäkauden että CAP-suunnitelman toimeenpanon. Viimeisin maaseutuohjelman muutos hyväksyttiin 4.8.2021 ja se sisälsi maaseuturahaston elvytysvarat. Maaseuturahastokokonaisuuteen pystyttiin lisäämään 13 milj. euroa ja se allokoitiin maatalouden investointeihin. Yritys- ja hankerahoituksen kokonaisuuden osalta on päädytty siihen, että Leader-kokonaisuuteen siirretään 11 milj. euroa. Tämä on katettu siirtämällä ELY-keskusten hanketoiminnasta 7 milj. euroa ja yritysrahoituksesta 2 milj. euroa sekä maatalouden investoineista 2 milj. euroa. Lisäksi eläinten hyvinvointikorvauksesta on vähennetty 6 milj. euroa ja vastaavasti neuvontaan on lisätty 6 milj. euroa.

Terho esitteli myös keskeisimmät kohdat jaetusta ilmasto- ja ympäristökokonaisuuden kuvauksesta. Lähtökohtana kaikessa valmistelussa ja hyväksymisen perusedellytyksenä on ollut ympäristökunnianhimo. Kaikkien viljelijäkorvausten ehtona olevilla ehdollisuuden vaatimuksilla sekä suorien tukien ekojärjestelmällä sekä maaseudun kehittämisen ympäristökorvauksilla ja luonnonmukaisen tuotannon korvauksilla on merkittävä painoarvo CAP-suunnitelman ympäristö- ja ilmastotoimien kokonaisuudessa. CAP-suunnitelman kiristyvät ympäristö-ilmastotoimet, toimenpiteille suunnitellut kunnianhimoiset määrälliset tavoitteet sekä hankkeiden valintakriteerit vaikuttavat yhdessä siihen, että maatalouden ja maaseudun kehittämisen toimenpiteiden ympäristö- ja ilmastokuormituksen arvioidaan pienentyvän vuosina 2023-2027 toteutettavien toimenpiteiden vaikutuksesta. Komissio vertaa ympäristökunnianhimon tasoa vuosien 2014-2022 kokonaisuuteen. Myös CAP:in ulkopuolella toteutetaan merkittäviä ympäristö- ja ilmastotoimia.

Patjas esitti visualisoinnin kokonaisuudesta sekä ajatusmallin muutoksesta. Perusvaatimukset muodostuvat jatkossa ehdollisuudesta. Viljelyä ja maataloustuotantoa koskeva perusvaatimusten kokonaisuus laajenee ja kiristyy nykyisin vaatimukseen verrattuna. Kohdennettuja toimenpiteitä ovat uusi ekojärjestelmä suorissa tuissa sekä ympäristökorvaukset, luomu, investointien tukeminen. Koko suunnitelman läpileikkaavina teemoina puolestaan ovat yhteistyö, koulutus, neuvonta ja innovaatioiden edistäminen. Perusvaatimusten rahallista muutosta Patjas arvioi mieluummin ”kulmakertoimen” muutoksena kuin absoluuttisina euromäärinä.

Yleisenä huomiona keskustelussa tuotiin esille maatalouspolitiikan monitavoitteisuus. Tärkeänä pidettiin sitä, että maatalousyrittäjä olisi kuitenkin fokuksessa. Nykyistä taloudellista tilannetta pidettiin kriittisenä, viestit kentältä ovat olleet dramaattisia. Nähtiin, että ruokajärjestelmä saattaa vuoden kuluttua olla kovin erilainen nykyiseen verrattuna, jos markkinatilannetta ei kyetä ratkaisemaan. Useat osallistujat korostivatkin, että tuottava maatalous sekä vaikuttavat ympäristö- ja ilmastotoimet ovat monien tahojen yhteisiä tavoitteita. Toimet ovat monasti monivaikutteisia, ja niillä on usein suora linkki maatalouden kannattavuuteen.

Keskustelussa otettiin esiin myös vaikuttavuusarviot. Nähtiin, että ne olisi ollut hyvä laatia ympäristö- ja ilmastotoimien lisäksi myös CAP:in muille tärkeille tavoitteille, kuten esimerkiksi maataloustuottajien tulotasolle, maatalouden kilpailukyvyille sekä elintarvikkeiden laatu- ja terveysvaatimuksille. Nähtiin, että ilman kannattavaa maataloutta uudistuksen tavoitteet eivät ole saavutettavissa. Tavoitteiden sitomista tuloksiin pidettiin myös tärkeänä, samoin herkkyyttä rahanjaon muutoksiin ja ehtojen säätämisiin. Ilmasto- ja ympäristökokonaisuuden arviointia pidettiin vaikeana, sillä esimerkiksi investointituissa ei ole määrällisiä tavoitteita ilmasto- ja ympäristöinvestoinneille.

Ilmasto- ja ympäristötoimien osalta arvioitiin, että niiden vahvistuminen ja kehittämissuuntaus näkyvät suunnitelmassa. Kuluttajan halvan ruokakorin kompensoimiseen todettiin käytettävän merkittävä osa koko käytettävissä olevasta rahamäärästä. Ilmasto- ja ympäristökokonaisuuden kasvu tapahtuu suurimmaksi osaksi markkinavetoisesti ja politiikan roolin nähtiin olevan pikemminkin mahdollistaja. Globaaleilta ilmasto- ja ympäristötavoitteilta putoa pohja, jos maatalous ei ole kannattavaa. Määrärahasiirto I pilarista ekojärjestelmään nähtiin hyvänä, vaikka ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin liittyviä haasteita sen ei nähtykään ratkaisevan. Epäilyinä esitettiin, että vesiensuojelu jäisi lapsipuolen asemaan. Monien toimenpiteiden nähtiin olevan paitsi ilmastotoimenpiteitä, myös vesiensuojelutoimenpiteitä ja usein myös biodiversiteettitoimenpiteitä. Ekoympäristöjärjestelmän korotuksen osalta toivottiin tarkennuksia käytännön toteutukseen. Nostetaanko tavoitepinta-aloja, tukitasoja vai tuleeko uusia toimenpiteitä?

Ilmasto- ja ympäristötoimenpiteitä kannustettiin myös rakennettavan kokonaisuudeksi, joka sopii aktiivisille kotieläintiloille. Luonnonhaittakorvauksen kotieläin korotuksen poistumista pidettiin ongelmallisena erityisesti yksimahaissektorille, samoin nuorten viljelijöiden ja erilaisten yhtiömuotojen tämänhetkistä yhdenvertaisuustilannetta pidettiin kestävämmänä.

Varsinaisten rahoituspainotusten osalta esitettiin huolia rahojen suuntaamisesta pois ELY:jen kehittämissuunnitelmista ja yritystuista. Näkymä nähtiin ristiriitaisena, koska tuottajaorganisaatioilta oli otettu rahoitusta pois, ja samalla oli esitetty asian korjaamista kehittämissuunnitelmista ja yritystuista. Epäiltiin, että ELY:jen vuoropuhelu MMM:n kanssa olisi ollut vajaata. Tuottajaorganisaatioiden tekemä työ nähtiin nimenomaan toimintana, jolla ruokamarkkinat olisi mahdollista saada tervehtymään, ja sen takia vahvemmat tuottajaorganisaatiot tulisivat jatkossa varmistaa. Rahoitustarpeita nähtiin olevan myös maatalousneuvontaan ja jaksamiseen liittyvissä hankkeissa. Vastakkainasettelua Leader-toimintaa kohtaan ei kuitenkaan haluttu tehdä.

Ohjelmien yhteensovittamisen osalta pidettiin tärkeänä, että suunnitelmaa katsottaisiin huolellisesti EAKR:n kanssa yhteen. Samoin viitattiin kaupunkien läheisen maaseudun toissijaistamiseen ja huomautettiin, että kaikkien painotusten ei tulisi olla samoilla alueilla. Lisäksi esitettiin huoli Itä-Suomi / Länsi-Suomi - ulottuvuudesta.

Toimeenpanon näkökulman osalta tuotiin esille hallinnollisen taakan määrä. Epäselvää oli, mihin suuntaan yksinkertaistamisessa ollaan menossa?

MMM:n edustajien vastauksissa tuotiin esiin tuottajaorganisaatioiden tärkeys. MMM:n mukaan tässä yhteydessä on katsottu järkeväksi luopua siirrosta suorista tuista (0,5 %) ja hyödyntää maaseututukea. Riskinä on pidetty sitä, että suorista tuista siirretty summa jäisi käyttämättä. Maaseutupuolen mahdollistama tuki tuottajien yhteistyöhön on 100 000 euroa vuodessa / tuottajaorganisaatio.

Kannattavuuteen sekä ilmasto- ja ympäristötoimenpiteisiin liittyvään keskusteluun MMM halusi tuoda mukaan myös ulottuvuuden maaseudun elinvoimaisuudesta, johon tarvitaan panostuksia. ELY:jen ja Leaderin tilannetta tarkennettiin siten, että ELY:jen kustannuksella ei Leaderiin tehtyä rahoituksen korotusta oltu tehty. Edelliseen kauteen verrattuna tason todettiin olevan ELY:jen osaltakin riittävä. Yhteensovitus

rakennerahastojen kanssa todettiin tärkeäksi, erityisesti erilaisten alueiden ja erilaisten kehittämistarpeiden näkökulmasta. Sekä maaseuturahastolla että rakennerahastoilla todettiin molemmilla kuitenkin olevan omat tavoitteensa. Viljelijöiden jaksamisen osalta hanketoiminnan todettiin sopivan aloitusvaiheeseen, mutta jatkuva ratkaisu se ei olisi. Painotusta onkin MMM:n mukaan siirretty Melan toimintaan.

Maatalouden kannattavuuskeskustelun osalta aktiivisen kotieläintalouden mahdollisuudet turvattaisiin MMM:n mukaan nurmisektorilla erityisesti kotieläintukien kautta. Sika- ja siipikarjasektorin osalta ajatuksena on päästä eteenpäin muilla välineillä. Eläinten hyvinvointikorvausta pyrittäisiin edelleen kehittämään niin, että se tarjoaisi sika- ja siipikarjasektorilla tulevaisuuden perustekijöitä ja vakaata pohjaa markkinoiden suuntaan. Tukikokonaisuutta pyrittäisiin myös pelkistämään ja suoraviivaistamaan. Ekojärjestelmän rahoituksen kasvaminen tarkoittaisi käytännössä tarkennuksia toimenpiteiden tukitasoihin ja tavoitealoihin.

Vaikuttavuusarvioinnin päivitystä ei MMM:n mukaan uskalleta luvata kovin nopealla aikataululla. Ympäristö- ja ilmastotoimia seurataan kuitenkin koko ajan, joten vaikuttavuustasoja päivitetään yksityiskohtien mukaisiksi. Tuloksellisuuden todettiin jalkautuvan CAP-suunnitelmasta alueille ja paikallisiin strategioihin, ja tällöin valintakriteerien käyttö on tietysti keskiössä. Hyvillä valintakriteereillä varmistetaan se, että rahoitusta on tarjolla hyviin hankkeisiin koko kauden ajan.

Yksinkertaistamisen näkökulmasta myönnettiin edelleen olevan haasteita, uusi toimeenpanomalli haastaa koko hallinnon. Tavoitteena kuitenkin on, ettei tämä näkyisi tuensaajan tasolle asti.

Puheenjohtaja kiitti kaikkia valmisteluun osallistuneita. Ponnistus on ollut iso virkakunnalle, mutta myös muiden valmisteluun osallistuneiden tahojen rooli on ollut merkittävä.

Loppupuheenvuorossaan puheenjohtaja korosti yhteisen maatalouspolitiikan soveltamisen sekä ruuan olevan suunnitelman keskiössä Suomessa. Valmisteltua suunnitelmaa puheenjohtaja piti ennen kaikkea elinkeinon kilpailukyvyn ja kannattavuuden turvaamisen ohjelmana, vaikka muitakin ulottuvuuksia ohjelmassa tietenkin myös on. Merkittävä osa ympäristö- ja ilmastokokonaisuutta on myös CAP:in ulkopuolella, jossa yritykset menevät vahvasti eteenpäin. Yhteiskunnan tehtävä on kannustaa tällaista toimintaa, ja meidän onkin tarpeen rakentaa sellaista ympäristöä, jossa toimenpiteet toteutuvat. Yksinkertaistamistavoitteen eteen puheenjohtaja kehotti kaikkia tekemään jatkossakin niin paljon kuin mahdollista.

Sovittiin, että valmistelua jatketaan esitetyn ja keskustellun pohjalta alkuperäisen aikataulun mukaisesti.

6. Seuraava kokous

Sovittiin, että seuraavan kokouksen aika ilmoitetaan myöhemmin.

7. Muut asiat

Ei muita asioita.

